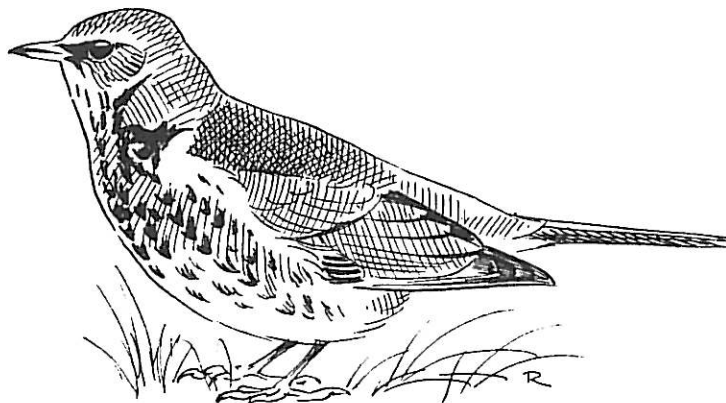

Gråtrost *Turdus pilaris*

Global utbredelse

Gråtrosten er som hekkefugl utbredt fra Norge i nord, sør til Nord-Italia og Frankrike, og finnes videre i et bredt belte gjennom Øst-Europa og Sibir østover forbi elven Lena. Arten har de siste tiårene etablert seg som en fåtallig, men regelmessig hekkefugl i Storbritannia, og den hekker også sporadisk i Island. I 1937 etablerte den seg på SV-Grønland, men er trolig forsvunnet derfra nå (Boertmann & Fjeldsø 1988).

Norsk utbredelse og habitatvalg

Gråtrosten er en vanlig hekkefugl over nesten hele landet. Den hekker fra havnivå til langt opp på snau-fjellet. Den er relativt vanlig i vierregionen og går stundom helt opp i lavregionen. På Hardangervidda for eksempel, hekker den regelmessig opp til ca. 1250 moh, og er observert atskillig høyere. Ved Sylene er det gjort hekkefunn i ca. 1400 meters høyde.

Gråtrosten forekommer i all slags skog, men unngår helst større, sammenhengende skogområder. Den trives særlig godt i skogkanter, hvor skogen grenser mot dyrket mark, myr eller andre åpne felt. Arten kan også slå seg til i mer åpne områder, særlig kulturmark, med noen få skogholt eller bare noen få større trær. Gråtrosten har etter hvert også blitt en vanlig fugl i mange byer og tettsteder, om enn ikke i samme utstrekning som svarttrosten. Her finner vi gråtrosten i hager, parker og alléer og på kirkegårder, forutsatt at det finnes noen større trær med åpen mark i nærheten. Arten finnes også på helt treløse steder, som f.eks. i vierkjerr på fjellet, og helt ut mot Ishavskysten i Finnmark.

Bestandsstørrelse og bestandsutvikling

Gråtrosten er ofte en av de dominerende artene i fjellbjørkeskogen, selv om antallet kan variere mye fra år til år. Den er også vanlig mange steder i lavlandet, særlig hvor skog grenser mot dyrket mark, og her kan tettheten bli vel så høy som i fjellet. Gråtrosten kan som kolonihækker oppnå svært høye tettheter innenfor mindre og avgrensede gunstige områder [nesten 1000 par/km² i edellauvskog i Stavanger (Carlsso m.fl. 1988)], men over større områder blir tettheten naturlig nok mye lavere. Den totale hekkebestanden i Norge er vanskelig å beregne, men er anslått til over 1 million par.

Gråtrosten har i dette århundre ekspandert kraftig mot sør og vest i Europa. I mange av de nykoloniserte

landene har den økt i antall de siste årene, mens den i andre land har gått noe tilbake. Bestanden i Norge varierer betydelig i antall fra år til år, men det foreligger ingen tall som tyder på at størrelsen på bestanden har endret seg vesentlig de siste tiårene.

Hekkebiologi

Gråtrosten hekker oftest i kolonier, fra noen få par og opptil 40-50 par, men den kan også hekke i enslige par. Selv om den hekker i kolonier, er det sjelden mer enn ett reir i hvert tre. Inne i koloniene forsværer gråtrosten små territorier som kanskje bare omfatter reirtreet og en utkikkspost. I utkanten av koloniene er territoriene noe større. Hos gråtrosten foregår nærings-søk på nøytral grunn utenfor territoriene.

Fuglene plasserer reiret helst i et tre, og særlig i lauvtrær ligger det gjerne helt åpent, mens det normalt er bedre skjult i bartrær. I vierbeltet plasseres reirene oftest i en vierbusk. I områder der det mangler trær og busker kan reiret plasseres på bygninger, fiskehjeller, broer, gjerder, store steiner el.l. Slike reirplasser kan også tas i bruk selv om det er trær i området. Eggene legges i lavlandet sørpå vanligvis i begynnelsen av mai, i fjellet og i Nord-Norge i slutten av mai eller i begynnelsen av juni. Eggene ruges i ca. 13 dager, og etter ca. to uker er ungene flygedyktige. I Sør-Norge legger gråtrosten stundom to kull. Gråtrosten kan være svært aggressiv ved reiret, og kan angripe alle potensielle fiender med en stråle av ekskrementer.

Trekkforhold

Gråtrosten er hovedsakelig en trekkfugl som ankommer landet fra slutten av mars, og fortsetter trekket gjennom hele april og ut i mai. Høsttrekket tar til i slutten av september og fortsetter til langt ut i november, med hovedtyngden vanligvis i oktober. Gråtrosten kan danne flokker på mange tusen individer på høsttrekket. Våre gråtroster drar til De britiske øyer, Belgia og Frankrike, og noen fortsetter helt til Spania. Gråtrosten overvintrer regelmessig i store deler av landet, men antallet avtar nordover mot til Troms og Finnmark. Antallet varierer svært mye fra år til år, men i gode rognebærår kan det være store flokker med overvintrende gråtrost i store deler av landet. Mange av fuglene som overvintrer her i landet kommer trolig østfra, for eksempel fra Sverige, Finland og Russland.

Frank Helén Pedersen

Gråtrost *Turdus pilaris*

2174 ● Konstatert hekking

323 ● Sannsynlig hekking

201 ● Mulig hekking

Detaljeringsgrad: 10 x 10 km

